

KOPIA LUFY ARMATNIEJ, PÓLKARTAUNY 24 FUNTOWEJ

Kopia lufy armatniej ofiarowanej w 1585 roku kanclerzowi Janowi Zamoyskiemu przez mieszczan z Rygi w podziękowaniu za pomoc w walkach z Wielkim Księstwem Moskiewskim. Lufa o bogatej i starannej dekoracji, zdobiona motywami zoomorficznymi (konie przechodzące w wić akantu, lwie głowy, orły dwugłowe) i roślinnymi (żołędzie, owoce głogu, wiśni oraz kwiaty.) Uchwyty czopowe i uchwyt dennej w kształcie delfinów. Na części dennej umieszczony został herb Rygi i łaciński napis wychwalający Jana Zamoyskiego jako doskonałego polityka i dowódcę wojskowego:

JOANNI DE ZAMOSCIE ILLI VIRO POST QVAM DVCTO/EXPEDITIONIB SERENISS
REGIS STEPHANI IN MOSCOV/EXERCTIV ARCES ALIQVOT EXPVGNATIONE
CAEPISSET/DVNAM FLV PENITIBVS AB HOSTE VINDICASSET ET/QVXOSEA RECIPIT
ET QVOS VICINOS HABET FLVVIOS/PACATOS OBSEQVENTES REDDIDISSET CIVITATI
RIGEN IVRA/PRIVILLDESCRIPSISSET DVCII FORTIS SAPIENTISS SENATORI/CANCELL
MAX OPT CIVITATIS PATANO CONSVLTATVS POPV/LVSQ RIGE GRATISS ANIMI
STVDIIS CONFLARI CVRAVIT DONAVITQ 1585

(Janowi Zamoyskiemu, najślawniejszemu mężowi, hetmanowi wyprawy moskiewskiej Najjaśniejszego króla Stefana, pogromcy wojsk moskiewskich, zdobywcy przez oblężenie kilku zamków, który uwolnił z rąk najeźdźców dorzecze Dźwiny, oswobodzicielowi podbitych ludów, dawcy praw i przywilejów dla mieszczan z Rygi, wodzowi niespotykanej dzielności i mądrości, senatorowi i wielkiemu kanclerzowi rada i społeczeństwo Rygi z wdzięczności płynącej z gorących serce uchwały i ufundowały oraz darowały w roku 1585)

Na pierścieniu wzmacniającym wylot wryty napis: IACIBVVS COPIVS DVCH ET...OMIT

Armaty używano do obrony twierdzy zamojskiej podczas wielu najazdów, jakie miały miejsce w XVII i XVIII wieku. Brała również udział w oblężeniu Warszawy w roku 1655. W 1658 roku armata otrzymała łożo wałowe. W tymże roku była między innymi użyta przy oblężeniu Torunia. Po likwidacji twierdzy zamojskiej władze rosyjskie wywiozły ją z Polski w II połowie XIX wieku. Powróciła ona do kraju na mocy układu o rewindykacji zabytków i dzieł sztuki zawartego w 1921 roku w Traktacie Ryskim kończącym wojnę polsko - bolszewicką. Armaty broniące Zamościa w okresie potopu szwedzkiego przechowywane są obecnie w zbiorach Zamku Królewskiego na Wawelu. Na stałej ekspozycji w zamojskim Arsenale prezentowana jest jej dokładna kopia wykonana przez uczniów Liceum Plastycznego w Zamościu.

Opracował:

Andrzej Maziarz

Adiunkt w Muzeum Fortyfikacji i Broni Arsenal

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”